

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України

{Із змінами, внесеними згідно із Законом
№ 1237-VII від 06.05.2014}

Україна згідно з Конституцією України є суверенною і незалежною державою. Суверенітет України поширюється на всю її територію, яка в межах існуючого кордону є цілісною і недоторканою. Перебування на території України підрозділів збройних сил інших держав з порушенням процедури, визначеної Конституцією та законами України, Гаазькими конвенціями 1907 року, IV Женевською конвенцією 1949 року, а також всупереч Меморандуму про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї 1994 року, Договору про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною і Російською Федерацією 1997 року та іншим міжнародно-правовим актам є окупацією частини території суверенної держави Україна та міжнародним протиправним діянням з усіма наслідками, передбаченими міжнародним правом.

{Гаазькі конвенції 1907 року - 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7}

Основою гуманітарної, соціальної та економічної політики держави Україна стосовно населення тимчасово окупованої території України є захист і повноцінна реалізація національно-культурних, соціальних та політичних прав громадян України, у тому числі корінних народів та національних меншин.

Стаття 1. Правовий статус тимчасово окупованої території України

1. Тимчасово окупована територія України (далі - тимчасово окупована територія) є невід'ємною частиною території України, на яку поширюється дія Конституції та законів України.

Стаття 2. Мета Закону

1. Цей Закон визначає статус території України, тимчасово окупованої внаслідок збройної агресії Російської Федерації, встановлює особливий правовий режим на цій території, визначає особливості діяльності державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій в умовах цього режиму, додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина, а також прав і законних інтересів юридичних осіб.

Стаття 3. Тимчасово окупована територія

1. Для цілей цього Закону тимчасово окупованою територією визначається:

1) сухопутна територія Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, внутрішні води України цих територій;

2) внутрішні морські води і територіальне море України навколо Кримського півострова, територія виключної (морської) економічної зони України вздовж узбережжя Кримського півострова та прилегло до узбережжя континентального шельфу України, на які поширюється юрисдикція органів державної влади України відповідно до норм міжнародного права, Конституції та законів України;

3) повітряний простір над територіями, зазначеними у пунктах 1 і 2 цієї частини.

Стаття 4. Правовий режим тимчасово окупованої території

1. На тимчасово окупованій території на строк дії цього Закону поширюється особливий правовий режим перетину меж тимчасово окупованої території, вчинення правочинів, проведення виборів та референдумів, реалізації інших прав і свобод людини і громадянина.

2. Правовий режим тимчасово окупованої території передбачає особливий порядок забезпечення прав і свобод громадян України, які проживають на тимчасово окупованій території.

3. Правовий режим тимчасово окупованої території може бути визначено, змінено чи скасовано виключно законами України.

Стаття 5. Захист прав і свобод людини і громадянина, культурної спадщини на тимчасово окупованій території

1. Україна вживає всіх необхідних заходів щодо гарантування прав і свобод людини і громадянина, передбачених Конституцією та законами України, міжнародними договорами, усім громадянам України, які проживають на тимчасово окупованій території.

2. Україна зобов'язується підтримувати і забезпечувати економічні, фінансові, політичні, соціальні, інформаційні, культурні та інші зв'язки з громадянами України, які проживають на тимчасово окупованій території.

3. Відповідальність за порушення визначених Конституцією та законами України прав і свобод людини і громадянина на тимчасово окупованій території покладається на Російську Федерацію як на державу-окупанта відповідно до норм і принципів міжнародного права.

4. Примусове автоматичне набуття громадянами України, які проживають на тимчасово окупованій території, громадянства Російської Федерації не визнається Україною та не є підставою для втрати громадянства України.

5. Кабінет Міністрів України здійснює постійний моніторинг стану дотримання прав і свобод людини і громадянина на тимчасово окупованій території, за результатами якого оприлюднює та надає відповідну інформацію міжнародним організаціям у сфері захисту прав і свобод людини і громадянина та вживає необхідних заходів.

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини здійснює згідно із законом парламентський контроль за дотриманням конституційних прав і свобод людини і громадянина на тимчасово окупованій території.

6. Відшкодування матеріальної та моральної шкоди, заподіяної внаслідок тимчасової окупації державі Україна, юридичним особам, громадським об'єднанням, громадянам

України, іноземцям та особам без громадянства, у повному обсязі покладається на Російську Федерацію як на державу, що здійснює окупацію.

Держава Україна всіма можливими засобами сприятиме відшкодуванню матеріальної та моральної шкоди Російською Федерацією.

7. Відповідальність за охорону культурної спадщини на тимчасово окупованій території покладається на Російську Федерацію як на державу, що здійснює окупацію, відповідно до норм і принципів міжнародного права.

Стаття 6. Забезпечення права громадян, які проживають на тимчасово окупованій території або переселилися з неї, на отримання документів, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус

1. Оформлення документів, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус, громадянам, які переселилися з тимчасово окупованої території, здійснює центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів, за місцем їх перебування.

2. Оформлення документів, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус, громадянам, які проживають на тимчасово окупованій території, здійснює центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів, у порядку, передбаченому Кабінетом Міністрів України.

3. Для внесення відомостей до паспортного документа про місце проживання або місце перебування громадян, зазначених у частинах першій та другій цієї статті, може використовуватися інформація з Державного реєстру виборців.

Стаття 7. Забезпечення реалізації прав громадян, які проживають на тимчасово окупованій території або переселилися з неї, на зайнятість, пенсійне забезпечення, загальнообов'язкове державне соціальне страхування, соціальні послуги, освіту

{Назва статті 7 в редакції Закону № 1237-VII від 06.05.2014}

1. Для громадян України, які проживають на тимчасово окупованій території або переселилися з неї, реалізація прав на зайнятість, пенсійне забезпечення, загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття, у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, на надання соціальних послуг здійснюється відповідно до законодавства України.

2. Виплата пенсій громадянам України, які проживають на тимчасово окупованій території і не отримують пенсій та інших соціальних виплат від уповноважених органів Російської Федерації, здійснюється в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

3. Громадяни похилого віку, особи з інвалідністю, діти-інваліди та інші громадяни України, які перебувають у складних життєвих обставинах та проживають на тимчасово окупованій території, мають право на отримання соціальних послуг відповідно до законодавства України.

4. Бездомні особи, які перебувають на тимчасово окупованій території, мають право на соціальний захист відповідно до законодавства України.

5. Громадяни України, які звільнилися з роботи (припинили інший вид зайнятості) та переселилися з тимчасово окупованої території, за відсутності документів, що підтверджують факт звільнення (припинення зайнятості), періоди трудової діяльності та страхового стажу, реєструються як безробітні та отримують забезпечення та соціальні послуги за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням на випадок безробіття за даними Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

6. Громадяни України, які переселилися з тимчасово окупованої території та не звільнилися з роботи (не припинили інший вид зайнятості), у разі неможливості продовження роботи (іншого виду зайнятості) на тимчасово окупованій території, для набуття статусу безробітного та отримання забезпечення та соціальних послуг за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням на випадок безробіття можуть припинити трудові відносини або підтвердити факт припинення таких відносин (іншого виду зайнятості) у судовому порядку за місцем свого перебування. Припинення інших видів зайнятості, у тому числі самозайнятості та підприємницької діяльності, здійснюється за заявним принципом та спрощеною процедурою за місцем перебування особи у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

7. Громадянам України, які переселилися з тимчасово окупованої території та не мають документів, необхідних для надання статусу безробітного (паспорт громадянина України, реєстраційний номер облікової картки платника податків тощо), статус безробітного може надаватися за умови пред'явлення тимчасового посвідчення, що підтверджує особу громадянина України. До отримання документів та відомостей про періоди трудової діяльності, заробітну плату (дохід), страховий стаж допомога по безробіттю цим особам призначається у мінімальному розмірі, встановленому правлінням Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття.

8. Перереєстрація безробітних, які переселилися з тимчасово окупованої території, здійснюється державною службою зайнятості за місцем перебування особи у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

9. Громадяни України, які переселилися з тимчасово окупованої території, мають право на отримання матеріального забезпечення та соціальних послуг відповідно до законодавства за фактичним місцем проживання, перебування.

10. Громадяни України, які переселилися з тимчасово окупованої території, мають право на забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації, на одержання реабілітаційних послуг відповідно до законодавства за фактичним місцем проживання, перебування в Україні.

11. Забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації, надання реабілітаційних послуг здійснюється за наявності необхідних документів, що підтверджують право на ці послуги та засоби, а у разі їх відсутності - за даними Централізованого банку даних з проблем інвалідності (для осіб, які звертаються повторно) та індивідуальної програми реабілітації інваліда, дитини-інваліда в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

12. Громадяни України, які проживають на тимчасово окупованій території або переселилися з неї, мають право на продовження здобуття певного освітнього рівня на території інших регіонів України за рахунок коштів державного бюджету. Порядок фінансування навчання цієї категорії громадян встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Громадяни, визначені в абзаці першому цієї частини, беруть участь у конкурсному відборі вступників на навчання у державних і комунальних вищих навчальних закладах України у загальновстановленому порядку з наданням місць у гуртожитках на час навчання. Якщо за результатами конкурсного відбору зазначені вступники не потрапили до рейтингового списку вступників на місця державного замовлення, навчальний заклад збільшує кількість місць державного замовлення у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України щодо фінансування додаткових місць державного замовлення громадян, які проживають на тимчасово окупованій території або переселилися з неї.

{Статтю 7 доповнено частиною дванадцятою згідно із Законом № 1237-VII від 06.05.2014}

Стаття 8. Захист виборчих прав громадян України на тимчасово окупованій території

1. Під час проведення виборів Президента України, народних депутатів України, всеукраїнського референдуму голосування громадян України на тимчасово окупованій території не організовується і не проводиться.

2. Громадянам України, які проживають на тимчасово окупованій території, створюються умови для вільного волевиявлення під час виборів Президента України, народних депутатів України та всеукраїнського референдуму на іншій території України.

3. Громадяни України, які проживають на тимчасово окупованій території, мають право реалізувати своє право голосу на таких виборах або всеукраїнському референдумі шляхом зміни місця голосування без зміни виборчої адреси згідно з частиною третьою статті 7 Закону України "Про Державний реєстр виборців".

4. У разі дострокового припинення повноважень народного депутата України, обраного в одномандатному виборчому окрузі, утвореному в межах Автономної Республіки Крим чи міста Севастополя, проміжні вибори народного депутата України в цьому окрузі не проводяться.

5. На тимчасово окупованій території вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутатів місцевих рад, сільських, селищних, міських голів, місцевий референдум не проводяться.

6. Органи ведення Державного реєстру виборців, утворені на території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, ведення Державного реєстру виборців не здійснюють. Порядок доступу до записів про виборців, виборча адреса яких відноситься до території, на яку поширюються повноваження цих органів ведення Державного реєстру виборців, а також актуалізації цих записів встановлюються Центральною виборчою комісією.

Стаття 9. Незаконні органи, їх посадові та службові особи

1. Державні органи та органи місцевого самоврядування, утворені відповідно до Конституції та законів України, їх посадові та службові особи на тимчасово окупованій території діють лише на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

2. Будь-які органи, їх посадові та службові особи на тимчасово окупованій території та їх діяльність вважаються незаконними, якщо ці органи або особи створені, обрані чи призначені у порядку, не передбаченому законом.

3. Будь-який акт (рішення, документ), виданий органами та/або особами, передбаченими частиною другою цієї статті, є недійсним і не створює правових наслідків.

4. Встановлення зв'язків та взаємодія органів державної влади України, їх посадових осіб, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб з незаконними органами (посадовими особами), створеними на тимчасово окупованій території, допускається виключно з метою забезпечення національних інтересів України, захисту прав і свобод громадян України, виконання міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, сприяння відновленню в межах тимчасово окупованої території конституційного ладу України.

Стаття 10. Порядок в'їзду осіб на тимчасово окуповану територію та виїзду з неї

1. Громадяни України мають право на вільний та безперешкодний в'їзд на тимчасово окуповану територію і виїзд з неї через контрольні пункти в'їзду-виїзду за умови пред'явлення документа, що посвідчує особу та підтверджує громадянство України.

2. В'їзд іноземців та осіб без громадянства на тимчасово окуповану територію та виїзд з неї допускаються лише за спеціальним дозволом через контрольні пункти в'їзду-виїзду.

Порядок в'їзду іноземців та осіб без громадянства на тимчасово окуповану територію та виїзду з неї встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Стаття 11. Гарантування права власності та правовий режим майна на тимчасово окупованій території

1. На тимчасово окупованій території право власності охороняється згідно із законодавством України.

2. За державою Україна, Автономною Республікою Крим, територіальними громадами, у тому числі територіальною громадою міста Севастополя, державними органами, органами місцевого самоврядування та іншими суб'єктами публічного права зберігається право власності та інші речові права на майно, у тому числі на нерухоме майно, включаючи земельні ділянки, що знаходиться на тимчасово окупованій території.

3. За фізичними особами, незалежно від набуття ними статусу біженця чи іншого спеціального правового статусу, підприємствами, установами, організаціями зберігається право власності та інші речові права на майно, у тому числі на нерухоме майно, включаючи земельні ділянки, що знаходиться на тимчасово окупованій території, якщо воно набуто відповідно до законів України.

4. Набуття та припинення права власності на нерухоме майно, яке знаходиться на тимчасово окупованій території, здійснюється відповідно до законодавства України за межами тимчасово окупованої території. У разі неможливості здійснення державним реєстратором повноважень щодо державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень на тимчасово окупованій території орган державної реєстрації визначається Кабінетом Міністрів України.

5. На тимчасово окупованій території будь-який правочин щодо нерухомого майна, у тому числі щодо земельних ділянок, вчинений з порушенням вимог цього Закону, інших законів України, вважається недійсним з моменту вчинення і не створює юридичних наслідків, крім тих, що пов'язані з його недійсністю.

6. Земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, що знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони, які є об'єктами права власності Українського народу, військове майно, майно державних органів, державних підприємств, установ та організацій, що знаходяться на тимчасово окупованій території і є власністю держави

Україна, не можуть переходити у власність інших держав, юридичних або фізичних осіб в інший спосіб, ніж передбачений законами України.

Стаття 12. Заходи правового реагування на тимчасово окупованій території

1. У зв'язку з неможливістю здійснювати правосуддя судами Автономної Республіки Крим та міста Севастополя на тимчасово окупованих територіях, змінити територіальну підсудність судових справ, підсудних розташованим на території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя судам, та забезпечити розгляд:

цивільних справ, підсудних місцевим загальним судам, розташованим на території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, - місцевими загальними судами міста Києва, що визначаються Апеляційним судом міста Києва;

адміністративних справ, підсудних місцевим загальним судам як адміністративним судам, розташованим на території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, - місцевими загальними судами міста Києва, що визначаються Київським апеляційним адміністративним судом;

цивільних справ, підсудних загальним апеляційним судам, розташованим на території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, - Апеляційним судом міста Києва;

адміністративних справ Окружного адміністративного суду Автономної Республіки Крим - Київським окружним адміністративним судом, адміністративних справ Окружного адміністративного суду міста Севастополя - Окружним адміністративним судом міста Києва; Севастопольського апеляційного адміністративного суду - Київським апеляційним адміністративним судом;

господарських справ Господарського суду Автономної Республіки Крим - Господарським судом Київської області, а господарських справ Господарського суду міста Севастополя - Господарським судом міста Києва, господарських справ Севастопольського апеляційного господарського суду - Київським апеляційним господарським судом;

кримінальних проваджень, підсудних місцевим (районним, міським, районним у містах, міськрайонним судам), розташованим на території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, - одним з районних судів міста Києва, визначеним Апеляційним судом міста Києва;

кримінальних проваджень, підсудних Апеляційному суду Автономної Республіки Крим та Апеляційному суду міста Севастополя, - Апеляційним судом міста Києва.

Питання, що відносяться до повноважень слідчого судді, у кримінальних провадженнях, що перебувають на стадії досудового розслідування і здійснюються на території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, розглядаються слідчими судьями районних судів міста Києва, визначеними Апеляційним судом міста Києва.

Справи, що перебувають у провадженні судів, розташованих на території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, та розгляд яких не закінчено, передаються судам відповідно до встановленої цим Законом підсудності, протягом десяти робочих днів з дня набрання ним чинності або з дня встановлення такої підсудності.

У разі нанесення шкоди суб'єктами іноземної держави нерезидентами підсудність встановлюється за місцем нанесення шкоди з урахуванням правил підсудності, встановленої цим Законом.

2. Підслідність кримінальних правопорушень, вчинених на тимчасово окупованій території, визначається Генеральною прокуратурою України. Матеріали досудового

розслідування щодо злочинів, кримінальні провадження щодо яких знаходяться на стадії досудового слідства, повинні бути передані органам досудового слідства, визначеним Генеральною прокуратурою України.

Стаття 13. Особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території

1. Особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території визначаються законом.

Стаття 14. Особливості припинення проходження громадянами України військової служби у військових формуваннях та правоохоронних органах України, пов'язані з тимчасовою окупацією території

1. Військовослужбовці військових формувань та правоохоронних органів України, які прибули з тимчасово окупованої території і виявили бажання (за наявності підстав) звільнитися з військової служби, звільняються з військової служби, у тому числі в особливий період, за наявних підстав, а при їх відсутності - у зв'язку із скороченням штатів, якщо вони звернулися з клопотанням про звільнення протягом трьох місяців після прибуття з тимчасово окупованої території.

2. Військовослужбовці військових формувань та правоохоронних органів України, які не прибули до визначених пунктів у визначені військовими формуваннями та правоохоронними органами України строки, вважаються такими, що залишили військові частини, та зараховуються у розпорядження відповідних посадових осіб. Відповідна інформація щодо їх розшуку надається до правоохоронних органів.

3. Військовослужбовці військових формувань та правоохоронних органів України, стосовно яких отримано документальне підтвердження про їх зарахування до Збройних Сил Російської Федерації або спеціальних служб чи правоохоронних органів Російської Федерації, виключаються із списків військових формувань та правоохоронних органів України, а контракт вважається припиненим з часу їх зарахування (або отримання інформації про їх зарахування) до Збройних Сил Російської Федерації або спеціальних служб чи правоохоронних органів Російської Федерації.

Стаття 15. Особливості приватизації жилих приміщень, що знаходяться на тимчасово окупованій території, військовослужбовцями військових формувань та правоохоронних органів України

1. Військовослужбовці військових формувань, утворених відповідно до законів України, та правоохоронних органів України, які проходили службу на території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, та члени їх сімей мають право на приватизацію жилих приміщень для постійного проживання, відомчих жилих приміщень, службових жилих приміщень та жилих приміщень у гуртожитках, розташованих на території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, отриманих ними в установленому порядку, в яких вони проживали станом на 1 січня 2014 року.

Положення абзацу першого цієї частини поширюється на військовослужбовців військових формувань та правоохоронних органів України, які продовжують проходження військової служби в інших регіонах України або звільнені у 2014 році з військової служби відповідно до частини першої статті 14 цього Закону.

2. Приватизація займаних військовослужбовцями військових формувань та правоохоронних органів України та членами їх сімей жилих приміщень, зазначених у частині першій цієї статті, здійснюється безоплатно незалежно від розміру загальної площі жилих приміщень, що приватизуються, а також незалежно від реалізації ними в

установленому законом порядку права на приватизацію житла до набрання чинності цим Законом.

3. Порядок приватизації жилих приміщень, зазначених у частині першій цієї статті, встановлюється Кабінетом Міністрів України.

4. Набуття права приватної власності на жилі приміщення, зазначені у частині першій цієї статті, що знаходяться на тимчасово окупованій території, військовослужбовцями військових формувань та правоохоронних органів України та членами їх сімей не позбавляє їх права на приватизацію житла, що знаходиться на іншій території України, відповідно до Закону України "Про приватизацію державного житлового фонду".

Стаття 16. Переведення суддів

1. Суддям, які працювали в судах України на території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя і виявили бажання переїхати у зв'язку з її тимчасовою окупацією Російською Федерацією, гарантується право на переведення на посаду судді до суду на іншій території України.

Стаття 17. Зобов'язання державних органів України

1. У разі порушення положень цього Закону державні органи України застосовують механізми, передбачені законами України та нормами міжнародного права, з метою захисту миру, безпеки, прав, свобод і законних інтересів громадян України, які перебувають на тимчасово окупованій території, а також законних інтересів держави Україна.

2. Україна зобов'язується вживати всіх можливих заходів, передбачених Конституцією та законами України, нормами міжнародного права, для якнайшвидшого звільнення території України від окупації, відновлення цілісності та суверенності держави, відновлення порушених внаслідок окупації прав і свобод людини і громадянина на всій території України.

3. У разі неможливості здійснювати діяльність на тимчасово окупованій території місце розташування державних органів, утворених відповідно до Конституції та законів України, визначається Кабінетом Міністрів України.

Стаття 18. Гарантії прав і свобод громадян України, які виїхали за межі тимчасово окупованої території

1. Громадянам України гарантується дотримання у повному обсязі їхніх прав і свобод, передбачених Конституцією України, у тому числі соціальних, трудових, виборчих прав та права на освіту, після залишення ними тимчасово окупованої території.

2. Витрати на заходи, передбачені цим Законом, здійснюються з Державного бюджету України у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Стаття 19. Відповідальність

1. Особи, винні у порушенні вимог цього Закону, несуть відповідальність, передбачену законом.

II. Прикінцеві та перехідні положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування.

2. Закони та інші нормативно-правові акти України діють у частині, що не суперечить цьому Закону.

3. Передбачений цим Законом правовий режим діє до повного відновлення конституційного ладу України на тимчасово окупованій території.

4. Внести зміни до таких законодавчих актів України:

1) Кримінальний кодекс України (Відомості Верховної Ради України, 2001 р., № 25-26, ст. 131) доповнити статтею 332¹ такого змісту:

"Стаття 332¹. Порухення порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї

1. Порухення порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї з метою заподіяння шкоди інтересам держави -

караються обмеженням волі на строк до трьох років або позбавленням волі на той самий строк, з конфіскацією транспортних засобів.

2. Ті самі дії, вчинені повторно або за попередньою змовою групою осіб, або службовою особою з використанням службового становища, -

караються позбавленням волі на строк від трьох до п'яти років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років та з конфіскацією транспортних засобів.

3. Дії, передбачені частиною першою або другою цієї статті, вчинені організованою групою, -

караються позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років та з конфіскацією транспортних засобів";

2) у Кримінальному процесуальному кодексі України (Відомості Верховної Ради України, 2013 р., №№ 9-13, ст. 88):

а) статтю 114 доповнити частиною третьою такого змісту:

"3. Судові справи щодо спорів, що впливають з факту окупації чи правопорушень, пов'язаних з окупацією, відносяться до окремої категорії справ, які розглядаються за відповідними процесуальними нормами з урахуванням особливостей, встановлених Законом України "Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України".

Справа визнається такою, що пов'язана з окупацією, вмотивованою ухвалою судді.

У разі участі в справі іноземного елемента судові доручення, повістки та інші судові документи вручаються не пізніше ніж за 15 діб до початку процесуальної дії.

Якщо в справах, пов'язаних з окупацією, стороною кримінального провадження або цивільним відповідачем є іноземний суб'єкт державної власності, включаючи його органи, установи чи організації, або іноземна юридична особа, передбачена частиною другою статті 96⁴ Кримінального кодексу України, зносини здійснюються через посольство або постійне представництво";

б) абзац перший частини другої статті 216 після цифр "332" доповнити цифрами "332¹";

3) у Кодексі України про адміністративні правопорушення (Відомості Верховної Ради УРСР, 1984 р., додаток до № 51, ст. 1122):

а) статтю 202 викласти в такій редакції:

"Стаття 202. Порушення прикордонного режиму, режиму в пунктах пропуску через державний кордон України або режимних правил у контрольних пунктах в'їзду - виїзду"

Порушення прикордонного режиму, режиму в пунктах пропуску через державний кордон України або режимних правил у контрольних пунктах в'їзду - виїзду -

тягне за собою накладення штрафу на громадян від семи до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, а на посадових осіб - від десяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян";

б) доповнити статтею 204² такого змісту:

"Стаття 204². Порушення порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї"

Порушення порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї

тягне за собою накладення штрафу від ста до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або адміністративний арешт на строк до п'ятнадцяти діб";

в) статтю 221 після цифр "204" доповнити цифрами "204²";

г) у частині першій статті 222¹ слова "з порушенням прикордонного режиму або режиму в пунктах пропуску через державний кордон України" замінити словами "з порушенням прикордонного режиму, режиму в пунктах пропуску через державний кордон України або режимних правил у контрольних пунктах в'їзду - виїзду";

г) у пункті 2 частини другої статті 262 слова "порушення прикордонного режиму або режиму в пунктах пропуску через державний кордон України" замінити словами "порушення порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї, порушення прикордонного режиму, режиму в пунктах пропуску через державний кордон України або режимних правил у контрольних пунктах в'їзду - виїзду";

д) частину другу статті 263 викласти в такій редакції:

"Осіб, які незаконно перетнули або зробили спробу незаконно перетнути державний кордон України, порушили порядок в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї, порушили прикордонний режим, режим в пунктах пропуску через державний кордон України або режимні правила у контрольних пунктах в'їзду - виїзду, вчинили злісну непокору законному розпорядженню або вимозі військовослужбовця чи працівника Державної прикордонної служби України або члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, а також іноземців та осіб без громадянства, які порушили правила перебування в Україні або транзитного проїзду через територію України, може бути затримано на строк до трьох годин для складення протоколу, а в необхідних випадках для встановлення особи і з'ясування обставин правопорушення - до трьох діб з повідомленням про це письмово прокурора протягом двадцяти чотирьох годин з моменту затримання";

4) у Кодексі адміністративного судочинства України (Відомості Верховної Ради України, 2005 р., №№ 35-37, ст. 446):

а) статтю 19 після частини третьої доповнити новою частиною такого змісту:

"4. Адміністративні справи з приводу оскарження рішень суб'єктів владних повноважень, прийнятих на контрольних пунктах в'їзду (виїзду) на тимчасово окуповану територію, їхніх дій або бездіяльності вирішуються адміністративним судом за місцезнаходженням відповідного контрольного пункту".

У зв'язку з цим частину четверту вважати частиною п'ятою;

б) частину першу статті 183² доповнити пунктом 6 такого змісту:

"б) оскарження фізичними особами рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень щодо в'їзду (виїзду) на тимчасово окуповану територію";

в) абзац дванадцятий частини першої статті 256 після цифри "5" доповнити цифрою "6";

5) у Законі України "Про Державну прикордонну службу України" (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., № 27, ст. 208 із наступними змінами):

а) у частині першій статті 2:

абзац третій після слів "державний кордон України" доповнити словами "та до тимчасово окупованої території і з неї";

абзац дев'ятий після слів "державного кордону України" та "державний кордон України" доповнити відповідно словами "та пропуску до тимчасово окупованої території і з неї" та "та в контрольних пунктах в'їзду - виїзду" відповідно;

б) частину другу статті 10 після слів "державний кордон України" доповнити словами "та до тимчасово окупованої території і з неї";

в) у статті 19:

пункти 6 та 8 після слів "через державний кордон" доповнити словами "та у контрольних пунктах в'їзду - виїзду";

доповнити пунктом 13¹ такого змісту:

"13¹) встановлення режимних правил у контрольних пунктах в'їзду - виїзду";

г) у частині першій статті 20:

пункт 4 викласти в такій редакції:

"4) шляхом опитування осіб з'ясувати підстави перетинання державного кордону України, в'їзду на тимчасово окуповану територію або виїзду з неї, не пропускати через державний кордон України, на тимчасово окуповану територію або з неї осіб без дійсних документів на право перетинання кордону або для в'їзду на тимчасово окуповану територію та виїзду з неї, осіб, які надали завідомо неправдиві відомості під час одержання зазначених документів, осіб, яким Державною прикордонною службою України за порушення законодавства з прикордонних питань та про правовий статус іноземців чи за мотивованим письмовим рішенням суду та правоохоронних органів не дозволяється в'їзд в Україну або тимчасово обмежено право виїзду з України; робити в документах зазначених осіб відповідні відмітки";

пункт 7 після слів "які прямують через державний кордон України" доповнити словами "осіб, які прямують через контрольні пункти в'їзду - виїзду";

пункт 11 доповнити словами "або здійснюють відповідні перевезення через контрольні пункти в'їзду - виїзду";

у пункті 34 слова "або режиму в пунктах пропуску через державний кордон України" замінити словами "режиму в пунктах пропуску через державний кордон України, контрольних пунктах в'їзду - виїзду, порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію та виїзду з неї";

г) у частині п'ятій статті 23:

пункт 2 після слів "через державний кордон" доповнити словами "або через контрольні пункти в'їзду - виїзду";

пункт 3 після слів "перетинанні державного кордону" доповнити словами "або в'їзду на тимчасово окуповану територію та виїзду з неї";

б) у Законі України "Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства" (Відомості Верховної Ради України, 2012 р., № 19-20, ст. 179; 2013 р., № 21, ст. 208, № 48, ст. 682, № 51, ст. 716; із змінами, внесеними Законом України від 4 липня 2013 року № 406-VII):

а) у статті 13:

частину першу доповнити абзацом восьмим такого змісту:

"якщо така особа намагається здійснити в'їзд через контрольні пункти в'їзду - виїзду на тимчасово окуповану територію без спеціального дозволу або така особа під час попереднього перебування на території України здійснила виїзд із неї через контрольний пункт в'їзду - виїзду";

у частині другій слова "другому і сьомому" замінити словами "другому, сьомому і восьмому";

б) доповнити статтею 14¹ такого змісту:

"Стаття 14¹. Повернення іноземців та осіб без громадянства на тимчасово окуповану територію

1. Іноземцям та особам без громадянства, які прибули до контрольних пунктів в'їзду - виїзду з тимчасово окупованої території без відповідного дозволу, не дозволяється подальший проїзд та в найкоротший строк вони повертаються на тимчасово окуповану територію, з якої вони прибули, або в державу, яка видала паспортний документ.

У разі неможливості негайного повернення іноземця або особи без громадянства вони перебувають у пункті контролю в'їзду - виїзду до їх повернення.

Таким іноземцям та особам без громадянства у паспортному документі проставляється відмітка про заборону в'їзду в Україну на термін, зазначений у рішенні, прийнятому відповідно до частини третьої статті 13 цього Закону";

в) статтю 20 доповнити частиною четвертою такого змісту:

"4. Забороняється здійснення транзитного проїзду іноземців та осіб без громадянства через тимчасово окуповану територію";

7) у Законі України "Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні" (Відомості Верховної Ради України, 2004 р., № 15, ст. 232):

а) частину першу статті 12 доповнити абзацом восьмим такого змісту:

"на тимчасово окупованих територіях";

б) частину першу статті 13 доповнити абзацом восьмим такого змісту:

"на тимчасово окупованих територіях";

8) у пункті 3 частини другої статті 9 Закону України "Про прикордонний контроль" (Відомості Верховної Ради України, 2010 р., № 6, ст. 46) слова "для перевірки виконання іноземцем або особою без громадянства вимог щодо строку перебування на території України" виключити;

9) статтю 26 Закону України "Про Державний реєстр виборців" (Відомості Верховної Ради України, 2011 р., № 5, ст. 34) доповнити частиною шостою такого змісту:

"6. Персональні дані Реєстру можуть бути використані центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів, для реалізації ним завдань з реєстрації місця проживання/перебування фізичних осіб в Україні та ведення ним реєстраційного обліку";

10) статтю 23 Закону України "Про електроенергетику" (Відомості Верховної Ради України, 1998 р., № 1, ст. 1; 2013 р., № 28, ст. 301; 2014 р., № 2-3, ст. 41) доповнити частиною четвертою такого змісту:

"Особливості регулювання правових, економічних та організаційних відносин, пов'язаних з продажем електричної енергії з оптового ринку електричної енергії України на тимчасово окуповану територію, а також відносин, пов'язаних з виробництвом, передачею, розподілом, постачанням, купівлею, продажем і використанням електричної енергії на тимчасово окупованій території, встановлюються Кабінетом Міністрів України";

11) у Законі України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України стосовно відповідальності юридичних осіб" (Відомості Верховної Ради України, 2014 р., № 12, ст. 183):

а) у розділі I:

у пункті 1:

текст статті 96³ викласти в такій редакції:

"1. Підставами для застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру є вчинення її уповноваженою особою або за дорученням чи наказом, за змовою та в співучасті, або іншим шляхом:

1) від імені та в інтересах юридичної особи будь-якого із злочинів, передбачених статтями 209, 306, частинами першою і другою статті 368³, частинами першою і другою статті 368⁴, статтями 369, 369² цього Кодексу;

2) від імені юридичної особи будь-якого із злочинів, передбачених статтями 258-258⁵ цього Кодексу;

3) від імені та в інтересах юридичної особи будь-якого із злочинів, передбачених статтями 109, 110, 113, 146, 147, 160, 260, 262, 436, 437, 438, 442, 444, 447 цього Кодексу.

Примітка 1. Під уповноваженими особами юридичної особи слід розуміти службових осіб юридичної особи, а також інших осіб, які відповідно до закону, установчих документів юридичної особи чи договору мають право діяти від імені юридичної особи.

2. Злочини, передбачені статтями 109, 110, 113, 146, 147, 160, 209, 260, 262, 306, частинами першою і другою статті 368³, частинами першою і другою статті 368⁴, статтями 369, 369², 436, 437, 438, 442, 444, 447 цього Кодексу, визнаються вчиненими в інтересах юридичної особи, якщо вони спрямовані на отримання нею неправомірної вигоди або створення умов для отримання такої вигоди, а так само на ухилення від передбаченої законом відповідальності";

статтю 96⁴ викласти в такій редакції:

"Стаття 96⁴. Юридичні особи, до яких застосовуються заходи кримінально-правового характеру

1. Заходи кримінально-правового характеру, у випадках, передбачених пунктом 1 частини першої статті 96³ цього Кодексу, можуть бути застосовані судом до підприємства, установи чи організації, крім державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, організацій, створених ними у встановленому порядку, що повністю утримуються за рахунок відповідно державного чи місцевого бюджетів, фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, а також міжнародних організацій.

2. Заходи кримінально-правового характеру, у випадках, передбачених пунктами 2 і 3 частини першої статті 96³ цього Кодексу, можуть бути застосовані судом до суб'єктів приватного та публічного права резидентів та нерезидентів України, включаючи підприємства, установи чи організації, державні органи, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування, організації, створені ними у встановленому порядку, фонди, а також міжнародні організації, інші юридичні особи, що створені у відповідності до вимог національного чи міжнародного права.

Якщо держава або суб'єкт державної власності володіє часткою більше 25 відсотків в юридичній особі або юридична особа знаходиться під ефективним контролем держави чи суб'єкта державної власності, то дана юридична особа несе цивільну відповідальність у повному обсязі за неправомірно отриману вигоду та шкоду, заподіяну злочином, що вчинений державою, суб'єктами державної власності або державного управління";

частину другу статті 96⁶ доповнити реченням такого змісту: "При застосуванні заходів кримінально-правового характеру юридична особа зобов'язана відшкодувати нанесені збитки та шкоду в повному обсязі, а також розмір отриманої неправомірної вигоди, яка отримана або могла бути отримана юридичною особою";

текст статті 96⁹ викласти в такій редакції:

"1. Ліквідація юридичної особи застосовується судом у разі вчинення її уповноваженою особою будь-якого із злочинів, передбачених статтями 109, 110, 113, 146, 147, 160, 260, 262, 258-258⁵, 436, 437, 438, 442, 444, 447 цього Кодексу";

у пункті 2:

підпункт 16 викласти в такій редакції:

"16) статтю 214 доповнити частиною восьмою такого змісту:

"8. Відомості про юридичну особу, щодо якої можуть застосовуватися заходи кримінально-правового характеру, вносяться слідчим або прокурором до Єдиного реєстру досудових розслідувань негайно після вручення особі повідомлення про підозру у вчиненні від імені та в інтересах такої юридичної особи будь-якого із злочинів, передбачених статтями 109, 110, 113, 146, 147, 160, 209, 260, 262, 306, частинами першою і другою статті 368³, частинами першою і другою статті 368⁴, статтями 369, 369², 436, 437,

438, 442, 444, 447 Кримінального кодексу України, або від імені такої юридичної особи будь-якого із злочинів, передбачених статтями 258-258⁵ Кримінального кодексу України. Про внесення відомостей слідчий або прокурор не пізніше наступного робочого дня письмово повідомляє юридичну особу. Провадження щодо юридичної особи здійснюється одночасно з відповідним кримінальним провадженням, у якому особі повідомлено про підозру";

підпункт 22 викласти в такій редакції:

"22) у статті 284:

назву доповнити словами "та провадження щодо юридичної особи";

після частини другої доповнити новою частиною такого змісту:

"3. Провадження щодо юридичної особи підлягає закриттю у разі встановлення відсутності підстав для застосування до неї заходів кримінально-правового характеру, закриття кримінального провадження чи ухвалення виправдувального вироку щодо уповноваженої особи юридичної особи.

Про закриття провадження щодо юридичної особи прокурор приймає постанову, а суд зазначає про це у виправдувальному вироку або постановляє ухвалу. Рішення про закриття провадження щодо юридичної особи може бути оскаржено в порядку, встановленому цим Кодексом".

У зв'язку з цим частини третю - восьму вважати відповідно частинами четвертою - дев'ятою;

абзац другий частини шостої викласти в такій редакції:

"Копія постанови прокурора про закриття кримінального провадження та/або провадження щодо юридичної особи надсилається заявнику, потерпілому, його представнику, підозрюваному, захиснику, представнику юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження";

б) пункт 1 розділу II "Прикінцеві положення" викласти в такій редакції:

"1. Цей Закон набирає чинності з моменту набрання чинності Законом України "Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України".

5. Кабінету Міністрів України:

1) протягом п'ятнадцяти днів з дня набрання чинності цим Законом:

а) розробити та внести на розгляд Верховної Ради України проекти законів на виконання вимог та реалізацію положень цього Закону;

б) прийняти нормативно-правові акти на виконання цього Закону;

в) привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

г) рекомендувати утворити спеціальний центральний орган виконавчої влади з питань тимчасово окупованої території України;

2) забезпечити:

а) прийняття органами виконавчої влади нормативно-правових актів, що впливають із цього Закону;

б) приведення нормативно-правових актів органів виконавчої влади у відповідність із цим Законом;

в) працевлаштування громадян України, які виїхали з тимчасово окупованої території на іншу територію України;

г) вивезення з тимчасово окупованої території майна органів державної влади, державних підприємств, установ та організацій;

г) продовження здобуття середньої, вищої освіти, отримання документа, що засвідчує здобуття особою відповідної освіти, а також проходження зовнішнього незалежного оцінювання громадянами України, які виїхали з тимчасово окупованої території на іншу територію України.

6. Центральній виборчій комісії вжити всіх необхідних заходів, у тому числі прийняти відповідні акти, для забезпечення реалізації виборчих прав громадянами України, які виїхали за межі тимчасово окупованої території, на виборах Президента України 25 травня 2014 року.

7. Рекомендувати Національному банку України прийняти нормативно-правові акти на виконання цього Закону.

Виконуючий обов'язки Президента України, Голова Верховної Ради України	О.ТУРЧИНОВ
м. Київ 15 квітня 2014 року № 1207-VII	

